AVİM Yorum • No: 2025 / 26 • Mart 2025

TÜRKİYE - ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN YAKIN GEÇMİŞİ VE PAŞİNYAN'IN AÇIKLAMALARI

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyanın geçtiğimiz günlerde Erivanda Türk gazetecilere yaptığı açıklamalar, Türkiye-Ermenistan ilişkilerinde uzun süredir devam eden gerginliğin yerini yapıcı bir diyaloga bırakabileceğine dair umutları yeniden canlandırmıştır. Paşinyanın açıklamaları, hem Türkiye ile normalleşme sürecine dair iyimser bir ton hem de 1915 olayları gibi tarihsel meselelere pragmatik bir yaklaşım sergilemektedir. Ancak, Paşinyanın geçmişteki söylem-eylem tutarsızlıkları göz önüne alındığında, bu açıklamaların ne ölçüde somut politikalarla destekleneceği sorgulanmaya açıktır. Türkiye-Ermenistan ilişkileri bağlamında, Paşinyanın açıklamaları tarihsel olarak, mevcut jeopolitik dinamikler göz önünde bulundurulduğunda ve Türkiyenin stratejik öncelikleri çerçevesinde değerlendirilebilir.

Paşinyanın Açıklamalarının Temel Noktaları ve İlk İzlenimler

Paşinyanın Türk gazetecilere yaptığı açıklamalar, birkaç temel noktada yoğunlaşmaktadır: Türkiye ile diplomatik temasların sürekliliği, tarihin siyasi bir algı olarak görülmesi, 1915 olaylarının uluslararası tanınmasının Ermenistanın güncel dış politika öncelikleri arasında yer almaması ve Batı Ermenistan kavramının anayasal bir dayanağı olmadığına dair vurgusu. Ayrıca, Türkiye-Ermenistan normalleşmesinin zaman meselesi olduğunu belirtmesi ve Ermenistan-Azerbaycan barış sürecine dair iyimserliği, Paşinyanın bölgesel istikrarı önceleyen bir vizyon sunduğunu göstermektedir.

Bu açıklamaların, Paşinyanın geçmişteki söylemlerinden farklı bir ton içerdiği açıktır. Örneğin, 2020deki Karabağ Savaşı sırasında Türkiyeyi soykırımı devam ettirmekle suçlayan Paşinyan[1], şimdi daha uzlaşmacı bir dil kullanmaktadır. Bu değişim, Ermenistanın İkinci Karabağ Savaşı sonrası yaşadığı yenilgi ve Rusyaya olan geleneksel bağımlılığını dengelemek için Batıya ve Türkiyeye yönelme ihtiyacından kaynaklanıyor olabilir. Türkiye açısından ise bu açıklamalar, Kafkasyada istikrarlı bir düzen kurma ve Azerbaycanla koordineli bir normalleşme süreci yürütme hedefleriyle uyumlu görünmektedir.

Türkiyenin Dış Politika Çıkarları Açısından Değerlendirme

Türkiyenin Ermeni meselesi bağlamındaki dış politika öncelikleri, tarihsel anlatıların siyasallaşmasını engellemek, Azerbaycanla dayanışmayı sürdürmek ve Güney Kafkasyada ekonomik ve güvenlik odaklı bir işbirliği alanı yaratmaktır. Paşinyanın 1915 olaylarının uluslararası tanınmasının dış politika önceliği olmadığı yönündeki açıklaması, Türkiyenin bu hedeflerinden birine doğrudan hizmet etmektedir. Türkiye, uzun süredir Ermeni diasporasının soykırım iddialarını uluslararası alanda gündeme getirmesini, ikili ilişkileri zehirleyen bir unsur olarak görüyor. Paşinyanın bu söylemi, en azından resmi düzeyde, bu meselenin normalleşme sürecinin önünde bir engel olmaktan çıkarılabileceği sinyalini vermektedir.

Batı Ermenistan ifadesinin Ermenistan Anayasasında yer almadığına dair vurgu ise Türkiyenin toprak bütünlüğüne yönelik algılanan tehditleri bertaraf etme çabalarına katkı sağlayabilir. Ermenistanın bağımsızlık bildirgesinde ve bazı resmî belgelerde tarihsel olarak Türkiyenin doğu bölgelerine atıfta bulunulması, Ankarada normalleşme sürecine düşen gölge olarak görülüyordu. Paşinyanın Batı Ermenistanı Armavir ve Şirak bölgeleriyle sınırlı bir coğrafi algı olarak tanımlaması, bu tehdidi minimize etmeye yönelik sembolik bir adım olarak okunabiliyor gibi görünse de anayasada yer alan bu ifadenin Ermenistan iç politikasında ve diasporada nasıl yorumlandığı bilinmektedir.

Normalleşme sürecinin zaman meselesi olduğu yönündeki iyimserlik, Türkiyenin sınırların açılması ve diplomatik ilişkilerin tesisi gibi somut adımları Azerbaycan-Ermenistan barış sürecine paralel götürme stratejisiyle örtüşüyor. Türkiye, 2020 sonrası Kafkasyadaki güç dengelerinin Azerbaycan lehine değişmesiyle, Ermenistanla ilişkileri iyileştirmeyi Azerbaycan Ermenistan ilişkilerinin de normalleşmesi ile bölgesel istikrarı güçlendirecek şekilde tasarlıyor. Paşinyanın Azerbaycanla barışa dair olumlu mesajları da bu bağlamda Türkiye için cesaret vericidir.

Paşinyanın Yapıcı Adımları ve Tutarsızlık Riski

Nikol Paşinyan, Ermenistan tarihinde göreve gelen diğer liderlere kıyasla Türkiyeyle ilişkilerde daha yapıcı bir yaklaşım sergilemektedir. Örneğin, 2009daki futbol diplomasisi döneminde Serj Sarkisyan yönetiminin imzaladığı protokoller, Azerbaycanın tepkisi diasporada ve Ermenistan içindeki milliyetçi direnç, Ermenistan yönetiminin buna direnememesi nedeniyle hayata geçememişti. Paşinyan ise hem 2021den bu yana özel temsilciler aracılığıyla yürütülen görüşmeleri destekliyor hem de söylem düzeyinde uzlaşmacı bir çizgi izliyor. Türk gazetecilere konuşması, bu yapıcı tutumun bir göstergesi olarak tarihsel bir ilk niteliğindedir[2].

Ancak Paşinyanın geçmiş performansı, söylem ve eylem arasındaki uyumsuzluklara işaret ediyor. Bu konuda çok örnek bulunmaktadır. Bu bağlamda, Türk gazetecilere yapılan açıklamaların iç politikada milliyetçi kesimlerden tepki çekmesi halinde, Paşinyanın geri adım atma ihtimalinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Ermenistanda muhalefet ve diaspora, esasen Paşinyanı ulusal çıkarları feda etmekle suçlayarak bu süreci baltalamaya

çalışmaktadır.

Jeopolitik Bağlam ve Türkiyenin Stratejik Kazanımları

Paşinyanın açıklamaları, Rusya-Ukrayna savaşı sonrası Kafkasyadaki güç dengelerinin yeniden şekillendiği bir döneme denk geliyor. Ermenistanın, Rusyanın güvenilir bir müttefik olarak zayıfladığını görerek NATO, AB ve Türkiyeyle ilişkilerini çeşitlendirme arayışında olduğu bilinmektedir. Türkiye ise bu fırsatı hem Azerbaycanla ortak çıkarlarını koruyarak hem de bölgesel ticaret ve enerji koridorlarında (örneğin, Zengezur Koridoru) stratejik pozisyonunu güçlendirerek değerlendirebilecektir. Paşinyanın sınırların açılması vurgusu, Türkiyenin Orta Asyaya erişimini kolaylaştıracak ekonomik projeler için umut vaadetmektedir. Ancak, Paşinyanın söylemlerinden yapılan iyimserlik çıkarımı, Paşinyanın tutarlılık sorunu ve Ermenistan içindeki olası dirençler dikkate alındığı zaman normalleşme için hala zamana ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Sonuç

Paşinyanın açıklamaları, Türkiyenin Ermeni meselesinde dış politika çıkarlarını savunma açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. 1915 olaylarının uluslararası siyasette bir baskı unsuru olmaktan çıkarılması gerektiğine vurgu yapması, Azerbaycanla koordineli bir normalleşme süreci yürütülmesini istediğini dile getirmesi ve Kafkasyada ekonomik işbirliği potansiyelinin farkında olması, Türkiyenin stratejik hedefleriyle uyumlu bir tablo çizse de bu sürecin başarısı, Paşinyanın iç politikada bu söylemi sürdürebilme kapasitesine ve Ermenistan-Azerbaycan barış görüşmelerinin ilerlemesine bağlıdır. Türkiye, bu aşamada diplomatik temasları yoğunlaştırarak ve somut adımları (örneğin, sınır kapılarının açılması) Azerbaycanla eşgüdüm içinde planlayarak süreci yönlendirebilecektir. Paşinyan, Ermenistan tarihindeki diğer liderlere göre daha yapıcı bir profil çizse de, tutarsızlık riski, iç politik dinamikler ve söylemlerin henüz hiçbir somut eyleme dönüşmemiş olması bu iyimser tabloyu gölgeleyebilir. Türkiyenin dış politikası, bu fırsatları değerlendirirken aynı zamanda temkinli bir şekilde hareket etmeyi gerektirmektedir. Normalleşme, gerçekten de zaman meselesi olabilir; ancak bu zamanın ne kadar uzayacağı, tarafların kararlılığına ve bölgesel aktörlerin tutumuna bağlıdır.

**Görsel: https://t24.com.tr/haber/ermenistan-basbakani-pasinyan-dan-tarihi-aciklamalar-soykirimin-uluslararasi-taninmasi-oncelik-degil-turkiye-ile-normallesme-artik-sadece-zaman-meselesi,1225578.*

[1] Ermenistan Başbakanı Paşinyan: Türkiye'nin aktif katılımı olmasaydı bu savaş başlamazdı, BBC News Türkçe, 7 Ekim 2020, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54444854.

[2] Barçın Yinanç, Ermenistan Başbakanı Paşinyandan tarihî açıklamalar: Soykırımın uluslararası tanınması öncelik değil; Türkiye ile normalleşme artık sadece zaman meselesi, T24, 13 Mart 2025, https://t24.com.tr/haber/ermenistan-basbakani-pasinyan-dan-tarihi-aciklamalar-soykirimin-uluslararasi-taninmasi-oncelik-degil-turkiye-ile-normallesme-artik-sadece-zaman-meselesi,1225578.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "TÜRKİYE - ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN YAKIN GEÇMİŞİ VE PAŞİNYAN'IN AÇIKLAMALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 26. Mart 19. Erişim Ekim 30, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/TURKIYE-ERMENISTAN-ILISKILERININ-YAKIN-GECMISI-VE-PASINYAN-IN-ACIKLAMALARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır